

บทที่ 5

อภิปราย สรุปผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาค้นคว้าประเด็นของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้หญิงในเขตพื้นที่จังหวัด นครศรีธรรมราช โดยมีกลุ่มเป้าหมายเป็นผู้หญิงที่มีความเกี่ยวข้องทางการเมืองไม่ว่าจะเป็นแกนนำ ในการรณรงค์หาเสียง อาสาสมัครรวมถึงผู้สมัครที่สังกัดพรรคไทยรักไทย พรรคประชาธิปัตย์ และ ไม่สังกัดพรรค ซึ่งผู้ศึกษามีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเข้าสู่เวทีทาง การเมืองของผู้หญิง ปัญหาและอุปสรรคของการมีส่วนร่วมทางการเมืองและผลจากการมีส่วนร่วม นั้นจะช่วยพัฒนาระบบประชาธิปไตยได้อย่างไรบ้าง

ความสำคัญในการเลือกพื้นที่ศึกษาดังกล่าวผู้ศึกษาเห็นว่าจังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นเมือง ที่มีความพิเศษ อันได้แก่ ประวัติศาสตร์การเมืองที่เก่าแก่ตั้งแต่ยุคสมัยโบราณที่มีชื่อเสียงโด่งดังถึง ความเข้มแข็งทางการเมืองการปกครอง ประการที่สองยุคการปกครองในระบอบประชาธิปไตย คนนครศรีธรรมราชมักเป็นดาวสภาผู้แทนราษฎรแทบทุกสมัย ไม่ว่าจะเป็นฝ่ายค้าน ฝ่ายรัฐบาล ทุกยุคทุกสมัยมักจะมีรัฐมนตรีเสมอ บางครั้งในสมัยเดียวกันมีรัฐมนตรี 2 – 3 คนซึ่งเป็นสถิติที่ น่ายินดียิ่งทางการเมือง ประการสุดท้ายผู้ศึกษาเป็นชาวนครศรีธรรมราชโดยกำเนิดและมีจิตใจ มุ่งมั่นที่จะศึกษาปัญหาทางการเมืองโดยเฉพาะประเด็นของผู้หญิงก่อกับความหวังที่จะก้าวขึ้น สู่วีถีทางการเมืองอย่างแน่นอนเหตุผลสำคัญหลายประการข้างต้นนั้นทำให้ผู้ศึกษารู้สึกท้าทายที่จะ ลงพื้นที่เพื่อศึกษาค้นคว้าหาคำตอบด้วยตนเอง และผลสรุปข้อมูลต่างๆได้ถูกรวบรวมไว้ในบทวิเคราะห์ ข้อมูลบทที่ผ่านมาในส่วนที่จะกล่าวต่อไปนี้เป็นมุมมองของผู้เขียนที่ได้สังเคราะห์ในแนวของ เศรษฐศาสตร์การเมือง

เบื้องต้นนั้นผู้ศึกษาเรียนรู้ความเป็นผู้หญิงตามลักษณะโครงสร้างของสังคมไทยที่มีกรอบ ความคิดเป็นระเบียบแบบแผนจัดวางผู้หญิงให้ทำหน้าที่เฉพาะในส่วนของผู้ที่อยู่เบื้องล่างของชาย หรือที่เรียกว่าสังคมแห่งโครงสร้างชายเป็นใหญ่ที่ละเลยและเลือกปฏิบัติต่อผู้หญิงอย่างต่อเนื่องและ แสนยาวนาน ความเชื่อ ค่านิยมดังกล่าว ก่อตัวทั้งในเด็กชายและเด็กหญิง ผู้ชาย ผู้หญิง และ ทุกคนที่ยืนอยู่ในสังคมก็มักจะเห็นพ้องต้องกันว่าสิ่งที่เหมาะสมกับผู้หญิงไม่น่าจะเป็นงานการเมือง ควรเป็นงานบ้านแบบอย่างกุลสตรีทั่วไป

การเก็บตัวอย่างข้อมูลจากแบบสอบถามพบว่าผู้หญิงส่วนใหญ่ยังคงนิยมที่จะเป็นผู้อยู่เบื้องหลังทางการเมืองมากกว่า จะเห็นได้จากความนิยมที่จะจัดการในการรณรงค์หาเสียง เป็นผู้จัดการ เป็นผู้อำนวยการมากกว่าเป็นตัวผู้สมัครรับเลือกตั้ง ผลการศึกษายังได้สะท้อนให้เห็นสิ่งต่าง ๆ ที่ละเอียดอ่อนกว่าที่ผู้ศึกษาไว้ตอนต้น กล่าวคือ ผู้ที่มีการศึกษาดำกลับนิยมก้าวขึ้นสู่เวทีทางการเมืองมากกว่าผู้หญิงที่มีการศึกษาสูง ซึ่งผลดังกล่าวทำให้เกิดความสนใจที่จะศึกษาต่อเนื่องแบบเจาะลึก และสัมภาษณ์แบบกลุ่ม (Focus Group) เพื่อหาข้อสรุปจากข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม ผลที่ออกมาพบว่าผลสำรวจนั้นถูกต้องทุกประการ และส่งผลไปยังประเด็นอื่น ได้แก่ ประเด็นการศึกษาซึ่งโดยปกติมีความเชื่อว่าหากการศึกษาของประชาชนดี การเมืองจะพัฒนาไปในทิศทางที่ดีขึ้น แต่ปรากฏว่าผลที่ออกมากลับตรงกันข้ามเช่นเดียวกับประเด็นการศึกษา ผู้หญิงที่มีการศึกษาดำกลับมีความสนใจทางการเมืองมากกว่าผู้หญิงที่มีการศึกษาสูง ผู้ศึกษารู้สึกว่าความมีเสน่ห์ของงานวิจัยอยู่ตรงที่ผลสำรวจกับสมมุติฐานที่วางไว้ในใจตอนต้น การเรียนรู้ในสิ่งใหม่ที่เร้าใจให้อยากศึกษาต่อในแต่ละประเด็นที่นอกเหนือจากแนวคิดเดิมที่วางไว้เพียงงานวิจัยเชิงปริมาณแต่เมื่อเข้ามาสัมผัสแบบเจาะลึกทำให้งานด้านคุณภาพกลับเป็นเรื่องที่น่าสนใจไม่น้อย

ผู้ศึกษาได้ใช้ความคิดในเชิงเปรียบเทียบระหว่างแนวคิดด้านรัฐศาสตร์กับแนวคิดแบบเศรษฐศาสตร์การเมืองใน ๒ ประเด็นข้างต้นและได้ใช้ความพยายามที่จะเรียนรู้เพิ่มเติมในแต่ละประเด็นจึงได้ข้อสรุปว่า ผู้หญิงที่สนใจทางการเมืองนั้นมุ่งเน้นที่จะเสริมสร้างรายได้ และยกระดับความเป็นอยู่ในลักษณะของสังคมเปิดที่คำนึงเพียงกายภาพ วัตถุนิยม และสถานภาพในการดำรงชีวิตในรูปแบบใหม่มากกว่าการมุ่งเน้นที่จะก้าวไปสู่การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสังคมที่กดทับผู้หญิงอยู่ ปัจจัยทางเศรษฐกิจจึงเป็นตัวแปรที่เป็นรูปธรรมที่สุดที่จะใช้อธิบายในประเด็นของฐานคตินิยมในยุคทุนนิยมที่มุ่งเน้นใจการพัฒนาเศรษฐกิจมากกว่าสังคม การยกระดับความคิดทางการเมืองในแนวคิดนิยมที่พยายามให้เกิดขึ้นจึงอาจจะต้องใช้เวลาในการขยายผลทางความคิดเพื่อส่งเสริมการรวมพลังทางการเมืองเพิ่มขึ้น

หากพิจารณาอย่างถี่ถ้วนอาจกล่าวได้ว่าการเมืองภาคผู้ชายเป็นตัวแบบแห่งความคิดทางด้านปรัชญาทางการเมืองของผู้หญิงหรือไม่ ที่มองภาพว่าการเมืองเป็นเสมือนบันไดเลื่อนอันจะนำไปซึ่งความสำเร็จในความเป็นปัจเจกหาใช่เป็นกระบวนทัศน์ที่จะนำทางสังคมไปสู่ความเสมอภาคทางความรู้ ความคิด จิตใต้สำนึก ไม่ทั้ง ๆ ที่นิยามทางการเมืองนั้นมุ่งเน้นการจัดสรรผลประโยชน์อย่างเที่ยงธรรมให้แก่ประชาชนอย่างเป็นทางการเป็นธรรมและการศึกษาครั้งนี้ก็แทบจะไม่พบแนวคิดที่จะ

ขับเคลื่อนพลังหญิงไปสู่ความเป็นสากลทางการเมือง เพราะสิ่งที่ต้องการในมิติทางการเมืองนั้นไม่มีจุดยืนที่จะสรรค์สร้างประโยชน์แก่สาธารณะแม้แต่น้อย

ปัจจัยที่สำคัญอีกประการหนึ่งซึ่งผู้ศึกษาคิดว่ามีอิทธิพลต่อการดำเนินงานทางการเมือง นั่นคือ ปัจจัยด้านการเงิน เท่าที่ผู้ศึกษาอยู่ในการเมืองนั้นทุกๆกิจกรรมที่มีการเคลื่อนไหวทางการเมืองมักประกอบไปด้วย ค่าใช้จ่ายที่เป็นเงินแทบทั้งสิ้น จึงเป็นสาเหตุหนึ่งของปัญหาการทำงานการเมืองของผู้ที่มีอุดมการณ์ เป็นอุปสรรคอย่างยิ่งต่อความสำเร็จบนถนนทางการเมือง แต่การ ค้นพบครั้งนี้เงินไม่ใช่ปัจจัยนำของความสำคัญทางการเมืองของผู้หญิง จากแนวคิดเดิมที่มองว่าคนที่ทำการเมืองสำเร็จนั้น ต้องเป็นบุคคลที่มีฐานะทางการเงินดีกว่าคนที่ไม่มีเงินแต่ผลการศึกษาไม่เป็นดังที่คิดจึงเป็นปัจจัยเกื้อหนุนแก่กรรมการการเมืองหญิงอย่างดียิ่งหากผู้หญิงจะนำมาพร้อมกับโอกาสแห่งวิถีประชาธิปไตย ก็อาจจะเป็นความสง่างามแห่งวงการดอกไม้ในดวงเหล็ก

ปัจจัยทางสถานภาพการสมรสก็เป็นส่วนเกื้อหนุนต่อผู้หญิง เพราะผลสำรวจพบว่าผู้หญิงที่มีสถานภาพโสด ม่าย สนใจทางการเมืองน้อยมากอาจเป็นเพราะว่าการดิ้นรนทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองที่เป็นตัวจุดรั้งให้ทางเล็กลงน้อยลง หากมองภาพรวมของความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างที่ว่าด้วย ชายเป็นใหญ่ และสังคมที่เชื่อดึงแนวคิดนี้อาจจะมองว่าผู้หญิงที่สมรสแล้วน่าจะถูกกีดกัน และถูกเอาเปรียบจากโครงสร้างดังกล่าว แต่กลับตรงข้ามจึงถือได้ว่าสถานภาพของผู้หญิงที่สมรสแล้วเป็นปัจจัยที่เกื้อหนุนต่อการทำงานทางการเมือง ส่วนปัจจัยที่เป็นอุปสรรคมีเพียงประการเดียว ที่สำคัญกล่าว ความเชื่อ ค่านิยม วัฒนธรรม ประเพณี และความคิดส่วนตัวของผู้หญิงเองที่กลัวและกังวลกับความเชื่อที่ถูกครอบงำมาจากโครงสร้างทางสังคมที่ยังคงครอบงำอยู่ตลอดมา

การพัฒนาทางการเมืองของผู้หญิง เริ่มชัดมากขึ้นในการประกาศใช้พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ที่ส่งผลให้การกระจายอำนาจลงสู่ท้องถิ่นเป็นรูปธรรมขึ้นพฤติกรรมทางการเมืองของผู้หญิงจึงก่อเกิดขึ้นจากแนวร่วมของชุมชนต่าง ๆ ทั่วประเทศ การกำหนดให้ทุกหมู่บ้านต้องมีตัวแทน (สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล : อบต.) 2 คน ส่งผลให้ผู้หญิงเริ่มมีตัวตนขึ้นตามลำดับเพราะพลังหญิงในประเทศไทยมีสัดส่วนไม่น้อยกว่า 50 % ของเพศชาย ประกอบกับความเจริญของเทคโนโลยีด้านข้อมูลข่าวสารและผู้หญิงในท้องถิ่นได้รับการศึกษาสูงขึ้นกว่าอดีต จากนโยบายของรัฐบาลที่ต้องการพัฒนาการศึกษาให้กระจายไปทั่ว

ภูมิภาค จึงเป็นโอกาสที่ดีที่ผู้หญิงจะได้เพิ่มศักยภาพของตนไม่ว่าจะเป็นความคิด ความรู้ ความสามารถ การแสดงบทบาทความเป็นผู้นำในการเตรียมพร้อมที่จะก้าวอย่างสู่การเมืองในระดับชาติในอันดับต่อไป

อดีตที่ผ่านมาอุปสรรคที่ผู้หญิงจะต้องพบเจอตั้งแต่ ครอบครัว เพื่อนฝูงวัฒนธรรม ความเชื่อ และทัศนคติ ของสังคม และสำคัญที่สุด พรรคการเมืองต่าง ๆ ไม่ให้โอกาสกับผู้หญิงเท่าที่ควร สังเกตได้จากสัดส่วนของผู้หญิงเองเป็นอุปสรรคไม่น้อยเช่นกัน ปัญหาเชิงโครงสร้างทางวัฒนธรรม ไม่ใช่เป็นปัจจัยเดียวที่ผู้หญิงต้องเจอ เงื่อนไขของสังคมมีมากมายนักที่เป็นผลต่อพฤติกรรมทางการเมืองของผู้หญิง แม้ว่าจะระยะการเปลี่ยนผ่านรัฐธรรมนูญกว่า 8 ปี มีองค์กรเครือข่ายผู้หญิงจำนวนมาก เช่น สถาบันเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาชนบท จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งดูแลโดยอาจารย์ธีรนาถ กาญจนอักษร ศูนย์ศึกษาศาสตร์และศูนย์ศึกษาเพื่อพัฒนาสตรีล้านนา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ศูนย์สตรีศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (วิทยาเขตหาดใหญ่) ชมรมผู้นำสตรีภาคใต้รวมถึงสถาบันวิจัยบทบาทของหญิงชายและการพัฒนา เป็นต้น ที่ได้ช่วยเหลือผู้หญิงในการขับเคลื่อนภารกิจทางการเมืองในลักษณะเชิงรุก เพื่อให้ผู้หญิงได้เกิดประกายความคิดที่สร้างสรรค์การเมืองเพื่อสังคมได้ง่ายขึ้น การก่อกองรัฐธรรมนูญ ฉบับปี พ.ศ. 2517 มาตรา 28 วรรคสอง ได้ระบุชัดเจนว่า "ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน" เป็นจุดเชื่อมสำคัญต่อพฤติกรรมทางการเมืองของผู้หญิง

สถานการณ์ทางสังคมเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วตามกระแสทุนของยุคโลกาภิวัตน์ สถานภาพและบทบาทของผู้หญิงจึงถูกกระแสดังกล่าวปรับเปลี่ยนไปตามยุคสมัยฉะนั้นความคาดหวังต่อผู้หญิงในภาพของผู้นำทางการเมืองจึงถูกฉายสัญลักษณ์ออกมาทางสื่อสารมวลชน ตลอดเวลา การตระหนักถึงภาระของผู้หญิงจากบทบาทเดิมในสมัยโบราณ ผู้หญิงมีภาพของ แม่นมแม่บ้าน ทาสรับใช้ หรือสมัยใหม่ บางสังคมชุมชน ยังนิยมผู้หญิงไว้ในสถานที่ทำงานแต่ มอบหมายงานแม่บ้าน งานชงน้ำชา งานต้อนรับแขกหรือยกระดับมาเป็นเสมียน เลขานุการรองรับอำนาจจากฝ่ายชาย เช่นเดิม ความได้เปรียบในเชิงต้นทุนทางการเมืองหาได้น้อยมาก วันนี้ผู้หญิงควรเป็นเจ้าของภาพ เจ้าของร่วมหรือแขกรับเชิญพัฒนาการของความสัมพันธ์ระหว่างอำนาจของเพศชายและเพศหญิงได้ถูกตั้งคำถามตลอดเวลาว่า การพัฒนาทางการเมืองในอดีตมีสภาพเป็นอย่างไรเราปฏิเสธระหว่างเศรษฐกิจกับการเมือง

ฝ่ายบริหารกับฝ่ายนิติบัญญัติ อำนาจภาครัฐกับอำนาจภาคประชาชนพัฒนาการดังกล่าว ถูกวิพากษ์วิจารณ์ว่าเป็นการพัฒนาที่ขาดความสมดุล ดังนั้นเพื่อให้ปรากฏการณ์ความเท่าเทียมเกิดขึ้นกับสังคมในทุกมิติ ความเท่าเทียมระหว่างชายหญิงจึงควรเป็นการบูรณาการทั้งด้านภาครัฐและภาคประชาชนจึงถือว่าเป็นการพัฒนาไปสู่จุดดุลยภาพ

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้หญิงไทยจากอดีตถึงปัจจุบันยังคงอยู่ในระดับต่ำกว่า 10% โดยเฉลี่ยทั้งในระดับท้องถิ่นและในระดับชาติ จากการตั้งข้อสังเกตผู้หญิงจะมีบทบาทที่สำคัญในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งในฐานะผู้จัดการการเลือกตั้ง ผู้สนับสนุนทางการเงิน แกนนำในการชี้้นำการลงคะแนน และอื่น ๆ และจากสถิติที่ผ่านมาผู้หญิงใช้สิทธิเลือกตั้งมากกว่าผู้ชายมาทุกสมัย ข้อตกลงในภาคีอนุสัญญาที่เป็นจุดส่งเสริมแก่ผู้หญิงมีมากขึ้น จากข้อสังเกตเพิ่มเติมอีกประการหนึ่งที่ว่าด้วยประเทศไทยได้ลงนามภาคีอนุสัญญา ว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ ตั้งแต่วันที่ 8 กันยายน 2528 และเมื่อต้นปี 2538 ประเทศไทยได้ดำเนินการบรรจุสิทธิสตรีไว้ในรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นการสอดคล้องตอบทบัญญัติข้อ 2 ของอนุสัญญาดังกล่าวที่ระบุไว้ว่า "รัฐภาคีทั้งหลายขอประณามการเลือกปฏิบัติต่อสตรีโดยวิธีที่เหมาะสมทุกประการและโดยมิชักช้า และเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายนั้นตกลงที่จะบรรจุหลักการของความเสมอภาคของบุรุษและสตรีไว้ในรัฐธรรมนูญและบทบัญญัติเหล่านั้น และประกันที่จะให้มีการปฏิบัติตามหลักการนี้โดยฝ่ายกฎหมายและวิธีการที่เหมาะสม อื่น ๆ.... " ถึงแม้ในสังคมในภาพรวมที่ยิ่งใหญ่จะเอื้ออำนวยให้การมีส่วนร่วมทางการเมืองแก่ ผู้หญิงมากขึ้นแต่ในเชิงสถิติของปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นผู้หญิงถูกสรุปว่ามีความสนใจทางการเมือง ไม่ค่อยไปกว่า ผู้ชายในมิติต่าง ๆ ยกเว้นการลงรับสมัครเลือกตั้งเท่านั้นที่น้อยกว่าผู้ชาย จึงค่อนข้างจะมีความสอดคล้องกับผลการสำรวจครั้งนี้ที่ว่าด้วยความสัมพันธ์เชิงอำนาจในมิติชายเป็นใหญ่ ในลักษณะการครอบงำผู้หญิงให้ตกอยู่ในสภาวะ ภรรยา แม่ และหญิงรับใช้เท่านั้น ก่อเกิดสภาวะความเป็นผู้นำทำให้ผู้หญิงด้อยกว่าในครอบครัว ในวัยเด็ก พ่อคือหัวหน้าครอบครัว พ่อถูกกำหนดโดยบทบาทของผู้นำ เมื่อเติบโตเป็นสาวต้องอยู่ในสภาพรอคอยการถูกเลือกไปเป็นแม่พันธุ์ เมื่อผ่านการเลือกก็จะถูกครอบงำในสภาพของภรรยาที่ดี จากนั้นโครงสร้างทางวัฒนธรรม แห่งชายเป็นใหญ่ก็เริ่มทำหน้าที่ จนกระทั่งวันที่เป็นแม่ผู้ให้กำเนิดต้องดูแลลูก สามีญาติสามี ต้องปฏิบัติตัวเป็นแบบอย่างที่ดีเพื่อเป็นเกียรติของครอบครัว ผู้หญิงที่เป็นแม่จะได้รับเกียรติจากสังคมว่า " เลือกข้างให้ดูหาง ดูนางให้ดูแม่ " เมื่อรอบความคิดของสังคมยึดโยงผู้หญิงไว้เช่นนี้ตัวแบบ

ที่ดีของผู้หญิงถูกกำหนดไว้เปรียบเสมือนข้อผูกมัดทางจิตใต้สำนึกที่สืบทอดกันมาให้ผู้หญิงนั้น ยึดถือและปฏิบัติดุจดังประเพณี และ ณ บัดนี้ ได้ถูกยึดถือเป็นประเพณีเรียบร้อยแล้ว ปัญหาเชิงวัฒนธรรมนี้ส่งผลกระทบต่อผู้หญิงต้องเป็นฝ่ายถูกเลือกปฏิบัติตลอดมา กระบวนการลุกขึ้นสู้ของผู้หญิงจึงค่อนข้างจำกัดจากแนวร่วมของพลังหญิงด้วยกัน ซึ่งการศึกษาครั้งนี้สอดคล้องกับแนวคิดของอาจารย์ ธีรนาถ กาญจนอักษร ที่สะท้อนความจริงว่า "ผู้หญิงด้วยกันเองจำนวนไม่น้อย ถูกครอบงำด้วย **วิธีคิดชายเป็นใหญ่** ที่ฝังรากลึกทำให้มองไม่เห็นปัญหาหรือมีบางส่วนที่มองปัญหาแต่ไม่ชัดเจนในแนวทางและเป้าหมายจึงไม่ต้องการความร่วมมือหรือการต่อสู้เพื่อตนเอง" และที่น่าสนใจอีกประการหนึ่งจากแนวคิดดังกล่าวคือ "ทัศนคติชายเป็นใหญ่ที่ครอบงำสังคมอยู่ ทำให้ผู้หญิงที่ต่อสู้เพื่อสิทธิของตนพบกับการขีดขวางของครอบครัว คนแวดล้อม ทั้งโดยเจตนาและไม่เจตนา โดยตรงและโดยทางอ้อม จึงทำให้เกิดความย่อท้อหรือกำลังใจถดถอยได้ง่ายโดยเฉพาะเมื่อไม่ พบความสำเร็จที่เป็นรูปธรรม" ข้อคิดที่สะท้อนต่อสังคมนี้สามารถเป็นกระบอกเสียงให้แก่ผู้หญิงยุคใหม่ได้ดีกว่าในอดีต เพื่อเป็นการรวบรวมสภาพปัญหาแท้จริงของสังคมที่ตกผลึกอยู่ได้กันบึ่งในจิตสำนึกของผู้หญิงด้วยกันเอง และอาจจะนำมาซึ่งพลังหญิงที่จะขับเคลื่อนไปข้างหน้า เพื่อช่วยถ่วงดุลอำนาจให้แก่สังคมวันนี้ คุณภาพของผู้หญิงทางการเมืองแม้ว่าจะถูกจำกัดโดยอะไรก็ตามแต่โอกาสของผู้หญิงก็เริ่มดีขึ้นกว่าในอดีต

บันทึกการเดินทางสู่ความเสมอภาคในหนังสือผู้หญิงกับรัฐธรรมนูญ ได้ตั้งประเด็นว่า "ทำไมบทบาทผู้หญิงในทางการเมืองจึงเป็นเรื่องสำคัญ.....อุดมการณ์ทางการเมืองคือการใช้อำนาจในการจัดสรรทรัพยากรที่มีจำกัดอย่างเป็นธรรมเพื่อประโยชน์ของประชาชนทุกชนชั้นทั้งหญิงและชาย ฉะนั้นแนวคิดและมุมมองของผู้หญิงซึ่งต่างจากผู้ชายจึงเป็นสิ่งจำเป็นและจะขาดเสียมิได้ภายใต้มิติทางการเมือง" ผู้ศึกษาวิจัยเองได้ตระหนักถึงปัญหาสังคมมาโดยตลอด ได้มองเห็นถึงสาเหตุแห่งปัญหาและแนวทางการแก้ไขของสังคมชุมชนวันนี้เฉกเช่นข้อคิดข้างต้น กล่าวคือ มายาคติทางการเมืองของผู้หญิงในสังคมไทยโดยรวม มิใช่เฉพาะพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช เท่านั้น ควรเริ่มต้นและปรับมุมมองใหม่ไปพร้อม ๆ กันทุก ๆ มิติ ไม่ว่าจะเป็น กลุ่ม องค์กร สถาบัน ควรหยุดมองปัญหาและหาแนวทางการแก้ไขปัญหานั้นโดยความเป็นกลางมีความธรรมต่อทุกฝ่ายเท่าที่ผ่านมาผู้หญิงถูกเลือกปฏิบัติก็เพราะผู้หญิงยอมรับเงื่อนไขทางสังคมที่ผู้ชายหยิบยื่นให้ โดยปราศจากข้อสงสัยว่าทำไมถึงเป็นเช่นนั้น บางปัญหา บางโอกาส บางสถานการณ์ ผู้หญิงน่าจะมีส่วนร่วมในการออกกฎหมาย รับรู้ เสนอแนะ และแก้ไขจุดบกพร่องของกฎระเบียบในตัวบทกฎหมายเหล่านั้นบ้างบทความนี้ยังได้กล่าวถึงมุมมองและโอกาสทางการเมืองของผู้หญิงอีก

ประการหนึ่งว่า “อุปสรรคที่ผู้หญิงต้องฝ่าฟันในการทางการเมืองไม่ได้อยู่ที่ความไม่มั่นใจของพรรคการเมืองที่จะส่งผู้สมัครหญิงลงรับการเลือกตั้งเท่านั้นแต่เพราะจำนวนผู้หญิงที่มั่นใจและมีความพร้อมจะลงสู่สนามทางการเมืองก็มีน้อยมากด้วย นอกจากการเลือกตั้งที่ไม่บริสุทธิ์ ยุติธรรม การแข่งขันต่อสู้ที่ ดุเดือด รุนแรง และต้องใช้เงินจำนวนมาก ประกอบกับผู้หญิงด้วยกันก็ยังไม่เชื่อมั่นผู้สมัครที่เป็นผู้หญิง ทำให้ผู้หญิงถูกจำกัดโอกาสในทางการเมือง โดยเฉพาะการเมืองในระบบตัวแทนไปโดยปริยาย” ผู้ศึกษาพอใจกับผลการสะท้อนปัญหาในเชิงโครงสร้างทางวัฒนธรรมในเชิงองค์รวมของผู้หญิงถึงรากเหง้าของความจริงที่ปรากฏในสังคมขณะนี้ มายาคติทางการเมืองของผู้หญิงจะประกอบไปด้วยมิติของความเป็นชาย ความเป็นหญิงออกมาอันเปรียบเสมือนเหรียญที่ต้องมีสองด้านเสมอ แต่วันนี้ผู้หญิงส่วนใหญ่ยังคงให้ความสำคัญไปยังเหรียญเพียงด้านเดียว หากมีการย้าคิดย้าทำอย่างสม่ำเสมอผู้หญิงเองก็สามารถสร้างความสง่างามแก่เหรียญอีกด้านหนึ่งเพื่อความสมบูรณ์ในที่สุด ความแตกต่างระหว่างเพศมิได้หมายถึงการแตกแยกออกเป็นแต่ละขั้ว ผู้ศึกษายังคงยืนยันว่า หญิง ชาย เปรียบเสมือนเหรียญ 2 ด้าน หรือความเป็นหยิน หยาง ที่ต้องอยู่ควบคู่กันไป เมื่อมีกลางวันย่อมมีกลางคืน หรือเมื่อน้ำขึ้นต้องมีน้ำลงเสมอ ความแตกต่างระหว่างเพศจึงไม่ใช่การแตกแยกทางความคิดหากดูตามลักษณะองค์รวมแห่งความเป็นจริง ทั้งทางโลก ทางธรรม ทางจริยธรรม ทางกฎหมาย นักสังคมสงเคราะห์ได้ให้ความสำคัญทางทฤษฎีการพัฒนาการทางสังคมศาสตร์ และได้ข้อสังเกตว่าทำไมผู้หญิงจึงถูกละเลย แม้แต่ทฤษฎีสตรีนิยมก็ถูกวิพากษ์วิจารณ์ว่า ทฤษฎีนี้กลุ่มเฟมินิสต์ได้คำนึงเฉพาะประเด็นการรณรงค์สิทธิพื้นฐาน คือความเท่าเทียมกันในทางสาธารณะเช่น การใช้สิทธิเลือกตั้ง การศึกษา สิทธิในการทำงาน แต่ละเลยประเด็นของความเท่าเทียมกันในทางภาระกิจของครอบครัว หมายถึงงานบ้าน การเลี้ยงดูลูก ดูแลสามี และอื่น ๆ ยังคงมองว่าเป็นของผู้หญิงเพียงฝ่ายเดียว ทั้ง ๆ ที่ก่อนแต่งงาน ดูเสมือนว่า ผู้หญิงกับผู้ชายจะมีสิทธิเท่าเทียมกันแต่ภายหลังที่มีบุตรแล้วสภาพการณ์แห่งความเท่าเทียมก็เลือนหายไป

แนวโน้มตลาดการเมืองของผู้หญิงในปัจจุบัน มีน้ำหนักมากอยู่เพียงระดับท้องถิ่นเพราะการเอื้อของพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นในปี 2537 ส่งผลกระทบให้เกิดการแข่งขันการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นและเป็นโอกาสทองของผู้หญิงที่ได้เข้าสู่เวทีทางการเมืองอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรม ผลกระทบดังกล่าวก่อให้เกิดพลังของผู้หญิงทางการเมืองในระดับชาติขึ้นมา บทบาทและสีสันทางการเมืองของผู้หญิงได้เปล่งประกายออกมาเป็นลำดับ ถือว่าแนวโน้มตลาดทางการเมืองผู้หญิงได้ไต่ระดับขึ้นมาแล้ว

สังคมจะได้อะไรจากผู้หญิงหากตลาดการเมืองของผู้หญิงเปิดเสรี ผู้ศึกษามองว่าจุดศูนย์รวมการต่อสู้เพื่อให้ได้มาซึ่งกฎหมายที่เป็นธรรมชาติของสังคมเพื่อขจัดปัญหาต่าง ๆ ที่นับว่ารุนแรงขึ้น ไม่ว่าจะเป็น แรงงานหญิง การถูกเลือกปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม การถูกกระทำรุนแรงทางเพศ การถูกเอาไรด์เอาเปรียบทางเพศ การข่มขืน การถูกบังคับให้ค้าประเวณี เป็นต้น ทุกปัญหาต้องมีสาเหตุเสมอ ตามวิถีพุทธที่ว่าด้วยอริยสัจ 4 คือ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค ที่ว่าการค้นหาต้นเหตุแห่งปัญหา และนำมาพิจารณาหาแนวทางแก้ไข จนสุดท้ายคือการดับทุกข์ หากเราสามารถแยกศูนย์รวมแห่งอำนาจอันอยู่ภายใต้ความเป็นชาย ผู้หญิงก็คงหาทางออกในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล แม้ว่าจะมีแนวคิดจากกลุ่มนักคิดผู้หญิงไทยที่มี อาจารย์ธีรนาถ กาญจนอักษร เป็นแกนนำในการเรียกร้องพลังหญิงเพื่อหญิงในงานเขียนชิ้นหนึ่งซึ่งระบุว่า “พอเวลาเราพูดถึงการรวมศูนย์อำนาจ การกระจุกตัวของอำนาจ ระบบ อมาตยาธิปไตย เราเชื่อกันโดยสิ้นเชิงว่ามันมีการกระจุกตัวของอำนาจและมีการรวมอำนาจที่ถาวร คงทน และกระจุกอย่างมาก อีกอย่างหนึ่งคือ การกระจุกตัวของอำนาจในหมู่ผู้ชาย ซึ่งเวลาพูด ดูเหมือนจะเป็นการโจมตีผู้ชาย แต่อันนี้เป็นเรื่องของโครงสร้างอำนาจที่ไม่เป็นธรรม”

ผู้ศึกษาได้สัมภาษณ์เจาะลึกกับนักการเมืองหญิงกลุ่มหนึ่งทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ จึงพอจะสรุปสภาพปัญหาบางอย่างได้สอดคล้องกับข้อคิดเห็นข้างต้น และหากตลาดการเมืองหญิงเปิดแล้วจริง เราจะพบว่าปัญหาเก่า ๆ ในอดีต เช่น ผู้ชายฟ้องหย่าภรรยาที่มีความสัมพันธ์กับชายอื่นได้ แต่ผู้หญิงฟ้องหย่าสามีที่มีความสัมพันธ์กับหญิงอื่นไม่ได้ต้องพิสูจน์ว่าสามียกย่องหญิงอื่นเท่าภรรยาเสียก่อน หรือผู้ชายมีสิทธิเรียกค่าทดแทนจากชายอื่นที่เป็นเหตุให้เลิกการหมั้น แต่ผู้หญิงไม่มีโอกาสเรียกค่าทดแทนจากหญิงอื่นได้ในกรณีเดียวกัน หรือ ผู้หญิงที่แต่งงานแล้วต้องเปลี่ยนคำนำหน้านามจากนางสาว เป็น นาง และต้องตามด้วยนามสกุล ของฝ่ายชาย ภายหลังหากเป็นการหย่าผู้หญิงยังคงเป็นคำนำหน้าเป็นนางตลอดไป และเมื่อต้องทำนิติกรรมใด ๆ ก็จะได้รับคำยินยอมจากคู่สมรส หากกรณีหย่าร้างก็ต้องมีหนังสือรับรองการหย่า ในขณะที่ฝ่ายชายแสดงตนได้เฉกเช่นคนโสด เพราะมีคำนำหน้า คือ นาย ในทุกสถานะจากตัวอย่างข้างต้นหญิงจะเป็นฝ่ายเสียเปรียบเสมอมา ปัญหาเหล่านี้คงมีโอกาสได้ลดช่องว่างลงไปได้ ฉะนั้นตลาดทางการเมืองของผู้หญิงจึงควรมีทั้งในแง่ปริมาณและคุณภาพควบคู่กันไป

ผู้หญิงกับการเมือง

จากการศึกษาครั้งนี้ได้พบว่า ข้อจำกัดทางการเมืองของผู้หญิงทั้งที่ได้รับจากแบบสอบถาม เสวนาเป็นกลุ่ม และรวมถึงการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก มีลักษณะคล้ายคลึงกัน สำหรับปัจจัยที่เอื้ออำนวย หรือโอกาสทางการเมืองนั้นมีความแตกต่างกันไปแต่ไม่ได้เป็นประเด็นเนื้อหาสาระสำคัญ เป็นเพียงข้อสังเกตเท่านั้น กล่าวคือ ข้อจำกัดที่เหมือนกันเช่น โครงสร้างทางวัฒนธรรม ประเพณี ค่านิยม กรอบแนวคิดเก่าของผู้หญิงด้วยกันเอง ที่ขาดการเกื้อกูลซึ่งกันและกัน รวมถึงการขาดพลังศรัทธาของความเป็นผู้หญิง หรือแม้แต่ปัญหาการถูกรองรับจากโครงสร้างชายเป็นใหญ่ก็เป็นปัญหาเหล่านี้มักมีลักษณะคล้ายคลึงจนถึงกับเหมือนกันในบางกรณี ส่วนปัจจัยเกื้อหนุนซึ่งถือเป็นโอกาสของผู้หญิงที่มีลักษณะแตกต่างกันได้แก่ ต้นทุนทางการเมือง ต้นทุนทางสังคม อุดมการณ์ จิตวิญญาณ เป็นต้น

ไม่ว่าจะเป็นรูปธรรม นามธรรม ความคิด ความเชื่อ ความจริง หรือความศรัทธา จากอดีตสู่ปัจจุบันโลกของผู้หญิงจะถูกปรับเปลี่ยนไปมากด้วยปัจจัยต่าง ๆ เช่น การศึกษา เทคโนโลยี สารสนเทศ การเมืองภาคประชาชน องค์กรพัฒนาภาคเอกชน สุดท้ายคือ พระราชบัญญัติ การเลือกตั้งฉบับปัจจุบัน แนวคิดเชิงรุกของผู้หญิงทางการเมืองได้ถูกปลุกให้ตื่นขึ้นมาเพื่อรับใช้สังคม ไม่ใช่รับใช้ส่วนเฉพาะส่วนของผู้หญิงแต่รับใช้ทุก ๆ ส่วนของสังคมอย่างเป็นธรรม สิ่งที่อาจารย์ธีรนาถ กาญจนอักษร ผู้ประสานงานเครือข่ายผู้หญิงกับรัฐธรรมนูญกล่าวไว้ว่า "เขาว่าการพูดถึงคำว่าผู้หญิงและชายก่อให้เกิดความแตกแยก ที่แท้จริงแล้วความเสมอภาคเท่านั้นที่จะทำให้เกิดความปรองดองได้ เพราะว่าตราบใดที่ไม่มีความเท่าเทียมในความเป็นจริง และมีความไม่เสมอภาคอยู่ ความปรองดองก็ไม่เกิดขึ้น และคนมักจะเข้าใจผิด คิดว่าถ้าเราไม่พูดถึงความเสมอภาคก็จะเป็นการแตกแยก แต่ตราบใดที่ยังไม่มีความเป็นธรรม มีความลักลั่น นัยที่ซ่อนอยู่คือ เรื่องของการคานอำนาจซึ่งเป็นเรื่องสำคัญเราต้องให้มีความเท่าเทียมกันของอำนาจจากฝ่ายต่าง ๆ ต้องให้มีการคานอำนาจอย่างสมดุล เพื่อให้เกิดการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ทำไมไม่ให้ความใส่ใจอำนาจที่เท่าเทียมกันระหว่างหญิงชาย ไม่ใช่ที่เราเน้นประเด็นนี้ทำให้เกิดปัญหาแต่เพราะว่าปัญหามีอยู่แล้ว เราจำเป็นต้องให้ความใส่ใจและหามาตรการที่จะขจัดปัญหาให้หมดไป" ใจความสำคัญของการพัฒนาสังคมในระบบประชาธิปไตย คือแนวร่วมจากภาคประชาชนเป็นหลัก เพราะถือว่ากลไกที่สำคัญในการนำพาชาติบ้านเมืองนั้นต้องประกอบไปด้วยความเป็น เอกภาพ หากเอกภาพ คือ ธงนำชัย ธงนำนั้นควรมีหญิง ชายถือด้วยกัน จึงจะถือว่าเสมอภาค และเป็นวันแห่งความเท่าเทียมกันอย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะ

ผู้ศึกษามีความสนใจอยากศึกษาประเด็นที่เกี่ยวกับผลการสำรวจที่ระบุว่าผู้หญิงที่มีการศึกษาต่ำและมีรายได้ต่ำสนใจการเมืองมากกว่าผู้หญิงที่มีการศึกษาสูงและรายได้สูง หากผู้สนใจศึกษาถึงเรื่องผู้หญิงกับการเมือง น่าจะนำประเด็นนี้เป็นกรณีศึกษาต่อเพื่อจะได้มีโอกาสเจาะลึกสภาพที่แท้จริงของปัญหา ผู้วิจัยหวังว่าแนวคิดทางการเมืองของผู้หญิงคงจะได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

